

Adatok a káposztapoloskák (*Eurydema ventrale*) táplálékpreferenciájához

Kivonat

Az elmúlt években végzett szabadkerti megfigyeléseim szerint a káposztapoloskák, nevüket meghazudtolva, táplálkozáskor nem a káposztát, hanem ennek rokonait részesítették előnyben. Ennek bizonyítása végett 2001 nyarán a tanulmányozott poloskákat kiemelve a természetes környezetükből dobozban tartottam, és káposztafélékkel ettettem: káposzta, torma karalábé, karfiol és répa leveleivel. Naponta kétszer megszámlálva, hogy melyik levélen tartózkodik több egyed, a következő preferencia volt megállapítható: torma, karfiol, karalábé, káposzta, répa. A megfigyelés eredményei érdekességükön túlmenően növényvédelmi jelentőségüknek tűnnek.

Bevezetés

A káposztapoloskák (*Eurydema ventrale* KOLENATI, 1846) a káposztafélék (Brassicaceae) vagy keresztesvirágúak (Cruciferae) családjába tartozó haszonnövényeink jelentős kártevői. A zömök, lapos testű, kb. 6,7–10 mm-es poloskák színe mélyvörös, feje fekete, az előhát elülső részén kettő, mögöttük négy fekete folt látható, félfedői túlnyomóan pirosak, kiterjedt fekete rajzolattal.

Ahhoz, hogy pontos képet kapjunk kártételükről, a felmerülő növényvédelmi szempontokról, szükségesnek tartom életciklusuk rövid ismertetését. Az *Eurydema ventrale* petecsomója két sorban elhelyezkedő 12 hordó alakú petéből áll. Ezeket a tápnövény levelének színére, ritkán a fonákjára, valamint a növények szárára és virá-

gára helyezik. A lárvák kb. 40 nap alatt 5 stádiumon keresztül válnak imágóvá. Évente 1–2 nemzedékük fejlődik. Az imágók száraz növényi maradványok között vagy az avarban telelnek át. Az április végén megjelenő egyedek a gazdasági növényeink kiültetése előtt vad káposztaféléken szívogatnak: pászortáska (*Capsella bursa-pastoris*), tarsóka (*Thlaspi sp.*), zsázsák (*Lepidium sp.*), hagymás fogasír (*Dentaria bulbiflora*), korongpár (*Biscutella laevigata*), kányafő (*Rorippa sp.*) stb.

Termesztett növényeink közül a káposztán (*Brassica oleracea*), karalábén (*Brassica rupestris*), karfiolon (*Brassica cretica*), répán (*Brassica rapa*), repcén (*Brassica napus*), retken (*Raphanus sativus*), tormán (*Armoracia rusticana*) és ezek fajtáin táplálkoznak a leggyakrabban.

Kártételük csak bizonyos évszakokban, különös elszaporodásuk esetén okoz gondot. A fiatal palánták a legérzékenyebbek, a szívogatás nyomán a növény lankad, majd elpusztul. A kifejlett növények (pl. káposzta) esetén a boruló külső levelek megvédik a belsőket a szívás ellen. A kár főleg száraz periódusokban számottevőbb amikor a víz hiánya miatt a levelek amúgy is lankadnak.

A káposztapoloskák elsősorban leveleken szívogatnak, miközben szúrósértéjükkel és a nyálukban található enzimekkel mechanikailag roncsolják a szöveteket. A szívások nyomán a levelek felületén fehér foltok keletkeznek, amelyek kezdetben pontszerűek, majd sugárirányban a szúrás helyétől kiinduló ujjszerű nyúlványok alakulnak ki. A sértett szöveti részek elhalnak és kihullnak, minek következtében a levél felülete likacsos marad.

Anyagok és módszerek

A tanulmányozott poloskák táplálékpreferenciájára vonatkozó megfigyeléseimet már 1999–2000 során elkezdtem szabadkerti körülmények között. Ahhoz azonban, hogy pontos képet kapjunk, milyen haszonnövényeket részesítenek előnyben táplálkozáskor, a leggyakoribb káposztaféle gazdasági növényeink laboratóriumi tenyésztésére volt szükség. 2001 nyarán

20x20 cm-es alapú és 6,5 cm-es magasságú, átlátszó, lyuggatott műanyag dobozba 10–10 egyedat helyeztem megfelelő tápnövényekkel. Táplálékként káposzta, torma, karalábé, karfiol és répa levelek szolgáltak, amelyekből mindig azonos nagyságú darab került a dobozba. Az említett növényeket tízféléképpen társítottam, és minden pár esetében naponta kétszer leszámoltam, hogy a két levél mindegyikén hány ploska tartózkodik. A leszámolások 12 és 16 óraker történtek, 20 alkalommal, tehát 10 napon át. A hibalehetőség csökkentése végett külön feljegyeztem a megfigyelés pillanatában a doboz falán tartózkodó egyedek számát is.

Eredmények, következtetések, javaslatok

A százalékban kifejezett eredmények az 1. táblázatban és diagramon (1. ábra) láthatók.

Tápnövénypár-doboz	Poloskák
káposzta-torma-doboz	38-60-2
káposzta-karalábé-doboz	37-58-7
káposzta-karfiol-doboz	42-54-4
káposzta-répa-doboz	55-40-5
torma-karalábé-doboz	60-38-2
torma-karfiol-doboz	50-428
torma-répa-doboz	55-42-3
karalábé-karfiol-doboz	51-47-2
karalábé-répa-doboz	49-48-3
karfiol-répa-doboz	60-40-0

1. táblázat A káposztapoloskák táplálékpreferencia vizsgálatának eredményei

Az egyes növényeken tartózkodó poloskák számának összeadásával megkaptam az egyes tápnövényekre vonatkozó poloskaszámot. Ezt %-ben kifejezve szemléltetem, ugyancsak grafikon segítségével (2. ábra).

Amint az a grafikonokból kiténik, a káposztapoloskák nevüket meghazudtolva a tormát, karfiolt, karalábét jobban kedvelik a káposztánál, míg a répán ritkábban szívoogatnak.

Laboratóriumi megfigyeléseimet a szabadföldi megfigyelések is alátámasztják, tulajdonképpen ez utóbbiak késztettek arra, hogy ala-

posabban megvizsgáljam a káposztapoloskák tápnövénykedvelésének kérdéskörét.

Az eredményekből levonható gyakorlati következtetés a következő lenne: Ne ültessünk torma közelébe káposztát, karalábét vagy karfiolt, rendszeresen gyomláljuk a keresztesvirágú gyomokat. Ha a tormán kiskertekben sok a poloska, ezek kézzel vagy hálóval összegyűjt-hetők, megakadályozva ezáltal elszaporodásukat és elterjedésüket. Ha a poloskák száma nagyobb területen is eléri a 2-3 egyedat négyzetméterenként, kémiai beavatkozásra van szükség. Száraz időben nagyon fontos a megfelelő vízmennyiség biztosítása a növények számára.

Hatásosak a foszforsav-észter (metil-pirimifosz-Actellic 50 EC il/ha, quinalfosz-Ecalux 25 EC 0,15l/ha, triklórfosz-Onefon 30 VUR 2,9 l/ha, fenitrotion-Sumithion 50EC 1l/ha, dimetoát-Sinorates 35 EC 305 l/ha) típusú inszekticidek, foszfamidon, metidation (Ultracid 25 EC 2,5 l/ha), azimfosz, metil-azimfosz hatásos védelmet nyújtanak. A szintetikus piretroidok közül használtak a labdacihalotrin-Karate 2,5l EC 0,3 l/ha, deltametrin-Decis 25 Flow 0,3 l/ha, alfaciperetrin-Fastac 10EC 0,15l/ha.

A káposztapoloskákat áprilistól októberig, a telelőhelyekre való elvonulásig lehet irtani.

Irodalom

- BENEDEK, P. (1969): **Poloskák**, VII, *Fauna Hungariae*, 17(1), Budapest.
- HALÁSZFY, É. (1958): **Heteroptera**, II, *Fauna Hungariae*, 17(2), Budapest.
- JERMY, T.; BALÁZS, K. (1988): **A növényvédelmi állattan kézikönyve**, I, Akadémiai Kiadó, Budapest.
- KIS, B. (1984): **Heteroptera**, VIII, *Fauna RSR*, Editura Academică, București.
- MÓCZÁR, L. (1969): **Állathatározó**, I, Tankönyvkiadó, Budapest.
- REICKHOLF-RIEHM (1996): **Rovarak és pókszabásúak**, Magyar Könyvklub, Budapest.
- ROGOJANU, V.; PERJU, T. (1979): **Determinator pentru cunoașterea dăunătorilor plantelor cultivate**, Editura Ceres, București.
- SÁVESCU, A. (1950): **Album de protecția plantelor**, II, Centrul de Mediere Didactică și Propagandă Agricolă, București.
- SIMON, T. (1997): **A magyarországi edényes flóra határozója**, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.

**Date privind preferințele
de hrană a ploșnițelor de varză
(*Eurydema ventrale*)**

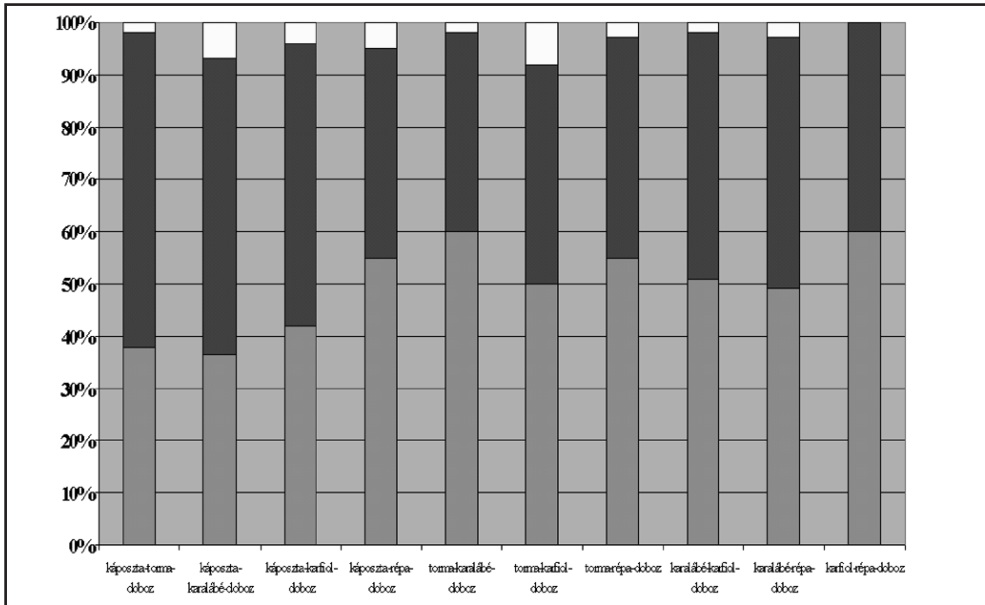
(Rezumat)

Observând timp de mai mulți ani ploșnițele de varză în mediul lor natural, s-a constatat că acestea, negându-și numele, preferă ca hrană alte plante din familia Brassicaceae. Pentru a demonstra acest lucru, în vara anului 2001 ploșnițe ținute în captivitate în cutii au fost hrănite cu frunze de varză, hrean, gulie, conopidă și nap. Numărând periodic ploșnițele de pe frunze, s-a putut stabili ordinea următoare în ceea ce privește preferințele lor de hrană: hrean, conopidă, gulie, varză, nap. Rezultatele amintite par să aibă importanță și din punct de vedere al protecției plantelor.

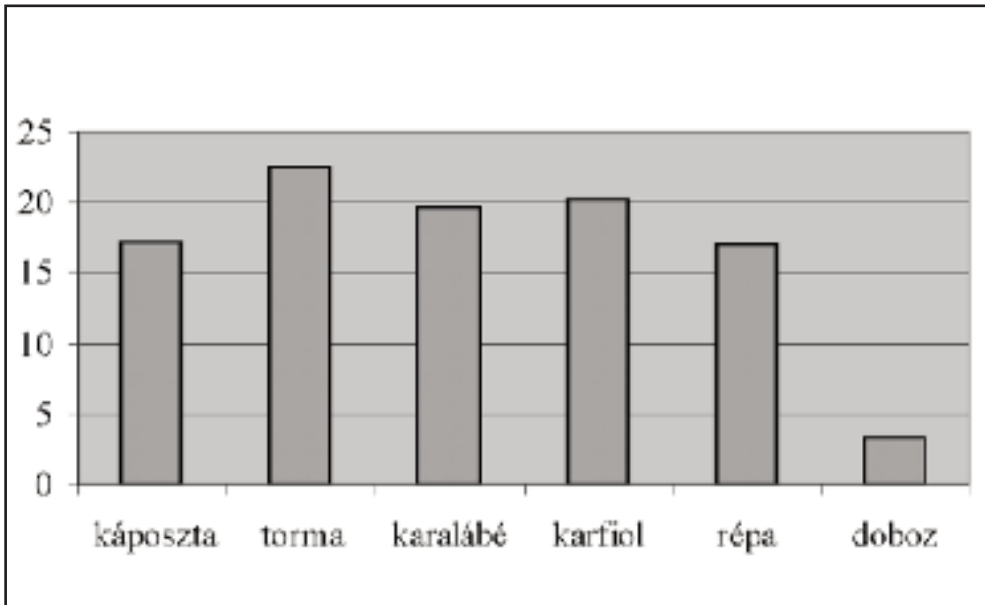
**Data concerning the
Nutritional Preferences
of the Cabbage Bug
(*Eurydema ventrale*)**
(Abstract)

After two years of free-field observation on cabbage bugs, it was noticed that, contrary to his name, this bug prefers as food other plants from Brassicaceae family. To prove this, they were kept in captivity in boxes and fed with the leafs of the following plants: cabbage, horse radish, turnip cabbage, cauliflower and turnip. The bugs on each leaf were numbered twice a day. After that the following order in bug's food preferences was established: horse radish, cauliflower, turnip cabbage, cabbage and turnip. These observations have an important role in plant's protection.

1 ábra A poloskák %-os eloszlása a 10 növénytársítás esetében

2 ábra A poloskák tápnövényekénti %-os megoszlása

